

TEMA 7: MORFOLOGÍA VERBAL, FORMES NO PERSONALS, TEMPS COMPOSTOS, TEMPS PERIFRÀSTICS.

EL VERB

Aquesta categoria gramatical és el nucli del predicat (=sintagma verbal), situa els fets i les coses en el temps i es refereix o expressa existència, accions, estats, modificacions o processos d'un subjecte (=sintagma nominal).

Te dos components:

1r) L'arrel o lexema: part invariable que conté el significat. Ex: am-, tem-, bat-, sent-,

2n) La desinència o morfema: part variable que indica la persona, el nombre, el temps, l'aspecte i el mode. Ex: -e indica la persona del sg. del present d'indicatiu en la 1ª cj.

Designem els verbs pel morfema d'infinitiu i els classifiquem en **tres conjugacions**, d'acord amb la seua vocal temàtica: **a** (1a), **e** (2a), **i** (3a). Cada verb té formes diverses i el conjunt de totes elles és la seua flexió o conjugació. Cada conjugació té un paradigma o manera de ser conjugada.

- Un verb és de conjugació **REGULAR** si manté el lexema, la vocal temàtica i les desinències que li corresponen, seguint un model. Ex: amar>jo ame témer>jo temia batre>jo batí sentir>jo sentiré servir>jo serviria
- Un verb és **IREGULAR** si presenta alteracions en algun dels seus components. Ex: cabre > jo cap// rebre > jo rep// collir > jo cull// voler > jo vull// fregir > jo frig // llegir > jo llig // estar > jo estic//ser > jo sóc // créixer > jo cresc // nàixer > jo nasc
- Hi ha verbs anomenats **IMPERSONALS** perquè només es conjuguen en 3a persona. Ex: CALDRE (=CALER) > cal, calia, calgué, calga, calgués o calguera PLOURE > plou, plovia, ploué, ploga, ploués o ploguera

Com a paraula variable que és, el verb té FORMES diferenciades:

FORMES		SIGNIFICAT	EXEMPLE
VEU paper del subjecte	Activa	Subjecte realitza l'acció	Jo estudie
	Passiva	Subjecte rep l'acció	La lliçó és estudiada per mi
MODE punt de vista subjectiu	Indicatiu	Realitat	Fa calor
	Subjuntiu	Dubtes, possibilitat, desig	Espere que estudies
	Imperatiu	Ordre, manament	Estudia!
TEMPS	Passat	Anterior	Ahir cantava
	Present	Simultani	Hui cante
	Futur	Posterior	Demà cantaré
ASPECTE passat	Imperfectiu	Acció no acabada	Treballava mentre estudiava

	Perfectiu	Acció acabada	Anit vaig treballar
PERSONA	1^a	Jo, nosaltres	Jo cante
Qui realitza l'acció	2^a	Tu, vosaltres	Tu cantes be, ells no
	3^a	Ell, ells, vostés	
NOMBRE	Singular	Una persona	Tu estudies?
	Plural	Varies persones	Elles canten i estudien

La part final d'algunes persones verbals és sempre igual en qualsevol temps, mode i conjugació:

-S = 2a persona del singular (excepte en Imperatiu: acaba en vocal)

-M = 1a persona del plural

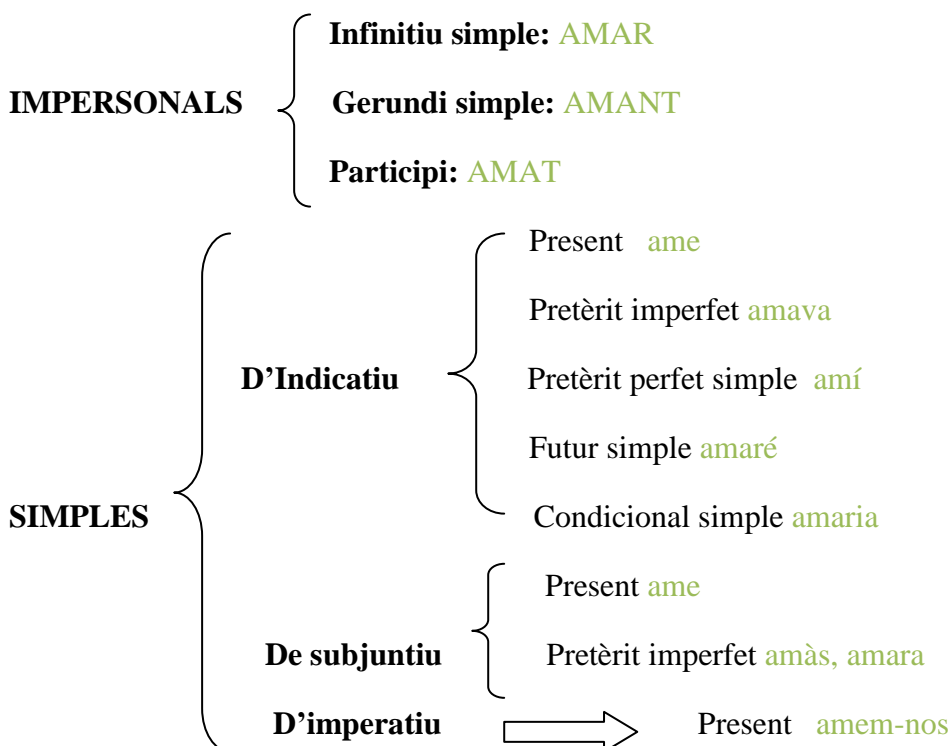
-U (forma part d'un diftong) = 2a persona del plural

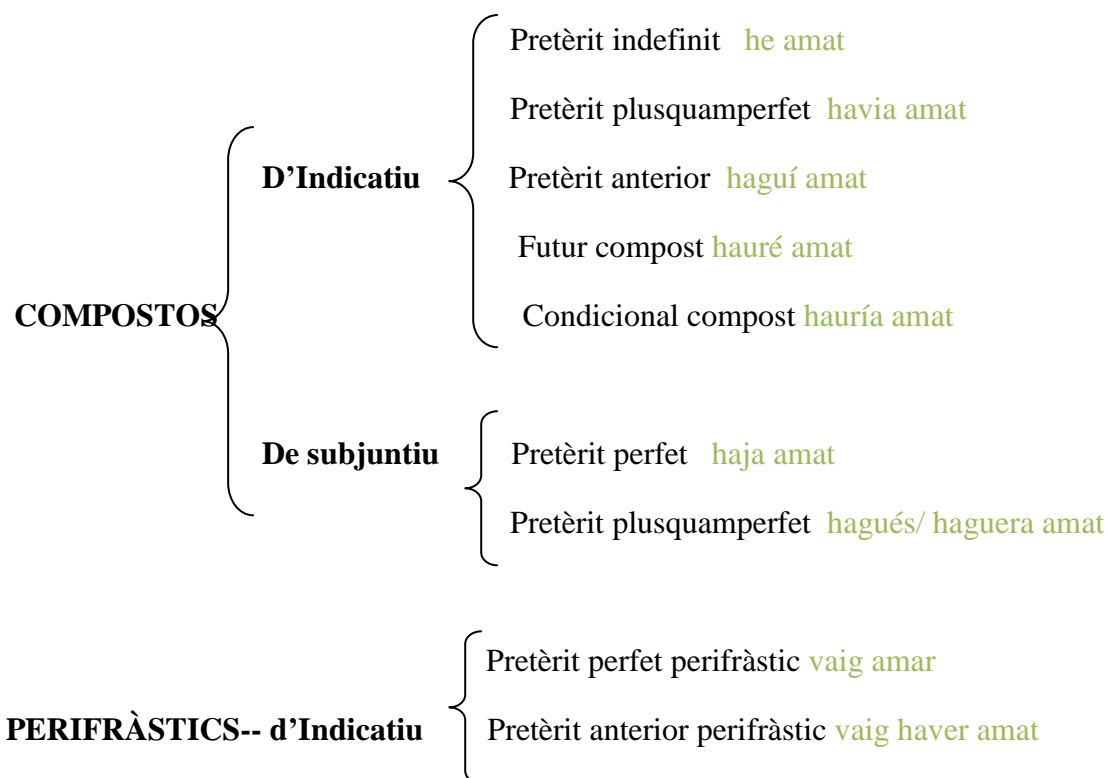
-N = 3a persona del plural

- Pel seu acabament, la 1a del plural (-m) i la 2a del plural (diftong) porten accent quan són planes (ex: cantàvem,) i no en porten quan són agudes (ex: cantem, canteu).

Contràriament al castellà, no porten accent els acabaments aguts en **-AN** (ex: dormiran) ni la **-i-** de les tres persones de singular i la 3a del plural de l'imperfet d'indicatiu (ex: sentia, senties, sentien) i del condicional simple (ex: sentiria, sentiries, sentirien).

CLASSE DE TEMPS VERBALS: impersonals, simples, compostos i perifràstics.

- Els dos pretèrits perfets (simple i perifràstic) són sinònims (=indiquen el mateix). El temps equivalent castellà és el “pretérito indefinido”.

INFINITIU

Tenim tres conjugacions, com en castellà, però en valencià la segona té doble acabament. A més, en la tercera conjugació diferenciem entre els verbs “purs” i els “incoatius”. Aquestes són les desinències:

PRIMERA: verbs acabat en -AR Ex: *am-ar*

SEGONA: verbs acabat en -ER i -RE Ex: *tém-er, bat-re*

TERCERA: verbs acabats en -IR Ex: *sent-ir, serv-ir*

GERUNDI

El morfema de gerundi és -NT, precedit de la vocal temàtica de cada conj. (a, e, i):

PRIMERA: acaben en -ANT (ex: *amar*> *amant*)

SEGONA: acaben en -ENT (ex: *témer*> *tement*; *batre*> *batent*)

TERCERA: acaben en -INT (ex: *sentir*> *sentint*; *servir*> *servint*).

- Tenen gerundi IRREGULAR els verbs amb infinitiu acabat en -DRE i en -URE.

- Respecte del verb principal, el gerundi expressa:
  - Temps **anterior**. Ex: El lladre, sabent (=després de saber) que perdia, s'entregà.
  - Temps **simultani**. Ex: El sorprengheren robant (=mentre robava) el document.

PARTICIPI

El seu morfema és **-T** precedit de la vocal temàtica:

1a conjugació: **-AT**. Ex: amat

2a conjugació: **-UT**. Ex: temut, batut

3a conjugació: **-IT**. Ex: sentit, servit

És molt important que conegues la forma del participi dels verbs més usuals perquè:

- Amb l'auxiliar „haver“ forma els **temps compostos**. Ex: hem parlat, haja rebut, havíeu eixit
- Amb l'auxiliar „ser“ intervé en la **conjugació passiva**. Ex: Els documents foren redactats per ella i l'acta ha estat redactada per tots
- Pot tindre valor d'**adjectiu**, amb morfemes de nombre (singular i plural) i de gènere (masculí i femení) que concorden amb el substantiu.
- Excepte en alguns verbs irregulars (ex: coure > cuit/a/s/es; escriure > escrit/a/s/es), els participis masculins singulars acabats en “vocal+T” canvien la T per D quan formen el femení: at>**-ada**, ut>**-uda**, it>**-ida**. Ex: amat, amats > amada, amades //temut, temuts > temuda, temudes //sentit, sentits > sentida, sentides
- La “i” dels participi de la 3a precedida de vocal, porta sempre dièresi perquè estan en hiat. Ex: agra/ir > agraït, agraïts, agraïda, agraïdes bene/ir > beneït, o/ir > oït, condu/ir > conduït,
- Com en francès, el participi dels temps compostos concorda en gènere i nombre amb els pronoms febles que van davant del verb i fan de complement directe (EL, LA, ELS, LES, EN). Ex: Les sabates, les hem dutes a reparar; els calcetins, els hem tirats.

ELS TEMPS COMPOSTOS

Són igual per a les tres conjugacions i es formen amb el temps corresponent del verb HAVER + el participi del verb que es conjuga.

ELS TEMPS PERIFRÀSTICS

Són dos, i del mode Indicatiu. Es conjuguen en amb el verb ANAR i tenen els seus corresponents temps no perifràstics:

- **Pretèrit perfet perifràstic:**

VAIG/ VAS/ VA/ VAM/ VAU/ VAN + INFINITI EX: vaig amar

- **Preterit anterior perifràstic:**

VAIG/ VAS/ VA/ VAM/ VAU/ VAN + HAVER+ PARTICIPI Ex: vaig haver amat

FIXA'T

- Anomenem **IRREGULARS** els verbs que modifiquen el seu lexema, vocal temàtica o morfemes quan es conjuguen.
- Hi ha temps **IMPERSONALS** (infinitiu, gerundi i participi), **SIMPLES** (una sola paraula), **COMPOSTOS** (amb el verb “haver”) i **PERIFRÀSTICS** (amb el verb “anar”).
- Presta atenció a l’accent i a la dièresi quan conjugues verbs.
- **DIR** i **DUR** són verbs de la 2a conjugació.
- Totes les irregularitats del gerundi són en verbs de la 2a conjugació: **-IENT** (ex: **creure>creient**), **-VENT** (ex: **beure>bevent**), **-VINT** (ex: **escriure>escrivint**), **-GUT** (ex: **haver>hagut**), **-ÉS** (ex: **comprés**), **-ÓS** (ex: **confós**), **-OLT** (ex: **moldre>mòlt**), **-ERT** (ex: **oferir>ofert**), **-ORT** (ex: **tòrcer>tort**), **-ET** (ex: **estrényer>estret**), **-IST** (ex: **veure>vist**).
- Hi ha tres participis irregulars en la 3a conjugació: **imprimir>imprés**, **morir>mort**, **obrir>obert**.
- No hi ha gerundis en **-GUENT** (ex: **havent i no hagent**).
- Els participis que acaben en “vocal+T” canvien T a D quan fan el femení (ex: **treballat>treballada, treballades**).